

แบบฟอร์มบทยอ
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแหงชาติ

สวนที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการ

ชื่อโครงการ โครงการวิจัยเรื่องสถานภาพการวิจัยวิชาสาขาวิชาทัศนศิลป์
Status of Visual Art Research in Thailand
ชื่อผูวิจัย นายวิรุณ ตั้งเจริญ
หนวยงานที่สังกัด คณะศิลปกรรมศาสตร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
สุขุมวิท 23 กทม. 10110
โทร. 260-0123

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประเภทกำหนดเรื่อง ประจำปี 2536
จนวนเงิน 150,000 บาท ระยะเวลาทำการวิจัย 1 ปี
ตั้งแต ตุลาคม 2535 - ตุลาคม 2536

สวนที่ 2 บทยอ

การวิจัยเรื่อง สถานภาพการวิจัยสาขาวิชาทัศนศิลป์ในประเทศไทย เป็นการวิจัยเพื่อศึกษา
สภาพการวิจัยที่เป็นอยูของการวิจัยสาขาวิชาทัศนศิลป์ จากการศึกษาได้พบว การศึกษาค้นคว้าสาขา
วิชาทัศนศิลป์เชิงวิทยาศาสตร์ที่มีกระบวนการและเหตุผลสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าในช่วงแรก ได้เริ่ม
ขึ้นจากกระแสวัฒนธรรมและกระแสวิชาการตะวันตกที่แพรหลายเข้าสู่สังคมไทย ตั้งแตรัชกาลพระบาท
สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยูหัว เป็นต้นมา พระราชนิพนธ์กลบ้านของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยูหัว หลายตอนได้สะท้อนให้เห็นการศึกษาและวิเคราะห์วิจารณ์ทัศนศิลป์ที่ทรงทอดพระเนตรใน
ยุโรป พระนิพนธ์เรื่องตำนานพระพุทเจดีย์ ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
ซึ่งทรงพระนิพนธ์ในปีพุทธศักราช 2469 เป็นงานศึกษาค้นคว้าทางด้านทัศนศิลป์ไทยเล่มแรกที่
ทำการศึกษาค้นคว้าและจัดหมวดหมู่พุทเจดีย์และพระพุทธรูปอย่างเป็นระบบ

หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตย มีพระนิพนธ์สำเนาสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ระหว่างปีพุทธศักราช 2475-2486 ได้ทรงบันทึกประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมไว้อย่างมีคุณค่า และเมื่อถึงปีพุทธศักราช 2497 หม่อมเจ้าหญิงมารศรีสุขุมพันธุ์ บริพัตร ก็ได้ทรงนิพนธ์หนังสือประวัติศาสตร์ศิลปกรรมตะวันตก ซึ่งเป็นหนังสือทางด้านประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตกเล่มแรกในภาษาไทย

หลังจากที่มหาวิทยาลัยศิลปากรได้รับการสถาปนาขึ้นในปีพุทธศักราช 2486 ได้ก่อให้เกิดนักวิชาการสาขาทัศนศิลป์หลายคน รวมทั้งงานศึกษาค้นคว้าต่อมา เป็นต้นว่า ศิลป์ พีระศรี หม่อมเจ้าสุภัททิศ ดิศกุล ประยูร อุลุชาฎะ รวมทั้งนักวิชาการนอกมหาวิทยาลัยศิลปากร เช่น ประกิต (จิตร) บัวบุศย์ จรุงเรียนเพาะช่าง อาสี สุทธิพันธุ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หลังจากนั้นนักวิชาการสาขาทัศนศิลป์อีกรุ่นหนึ่งก็มีบทบาทขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักวิชาการที่ทำการวิจัยและมีงานวิจัยของตนเองเป็นฐานวิชาการ ผลงานวิจัยสาขาวิชาทัศนศิลป์ของนักวิชาการ ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2522 - 2537 มีข้อมูลดังนี้ ผลงานวิจัยทางด้านทัศนศิลป์ศึกษา 2 เรื่อง ศิลปะประเพณีนิยม 19 เรื่อง ทัศนศิลป์ร่วมสมัย 2 เรื่อง ประวัติศาสตร์ 5 เรื่อง ไม่มีผลงานวิจัยทางด้านออกแบบทัศนศิลป์ รวมผลงานวิจัยทั้งหมด 28 เรื่อง จากข้อมูลทั้งหมด สามารถสรุปสถานการณ์การวิจัยสาขาทัศนศิลป์ได้ดังนี้

ปริมาณและคุณภาพการวิจัยสาขาวิชาทัศนศิลป์ ได้พบว่าผลงานวิจัยของนักวิชาการ 28 เรื่อง (2522-2537) นับว่าเป็นปริมาณที่ต่ำมาก สถานภาพของปริมาณและคุณภาพย่อมมีความสัมพันธ์กันในระดับหนึ่ง ปริมาณที่มากขึ้นน่าจะมีตัวเลือกที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ผลงานวิจัยจำนวนหนึ่งก็ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่และใช้อ้างอิงในงานวิชาการทัศนศิลป์

เนื้อหาและพัฒนาการของเนื้อหาการวิจัยสาขาวิชาทัศนศิลป์ ได้พบว่าผลงานวิจัยสาขาวิชาทัศนศิลป์แต่ละด้าน ได้แสดงให้เห็นสถานภาพของเนื้อหาและพัฒนาการของเนื้อหาการวิจัยสาขาวิชาทัศนศิลป์ที่ยังจำกัด มากหรือน้อยตามปริมาณผลงานวิจัยนั้น รวมทั้งความกว้างหรือแคบและลุ่มลึกหรือไม่ ในภาพรวมของการวิจัยในแต่ละด้าน

ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนารองระเบียบวิธีวิจัยสาขาวิชาทัศนศิลป์ ได้พบว่าระเบียบวิธีวิจัยทางด้านศิลปะประเพณีนิยม ได้ชำระระเบียบวิจัยเฉพาะกรณีในลักษณะวิจัยสนามทั้งหมด วิจัยทางด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ ได้ชำระระเบียบวิจัยเอกสารในลักษณะการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ทั้งหมด การวิจัยทางด้านทัศนศิลป์ศึกษา ได้ชำระระเบียบวิธีวิจัยเอกสารในลักษณะการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์และการวิจัยสำรวจ การวิจัยทางด้านทัศนศิลป์ร่วมสมัย ได้ชำระระเบียบวิธีวิจัยทดลองและการวิจัยข้ามวัฒนธรรมในลักษณะการศึกษาเปรียบเทียบ ซึ่งการวิจัยแต่ละด้านสามารถที่จะขยายขอบเขตระเบียบวิธีวิจัยให้มีความหลากหลาย เพื่อให้สามารถแสวงหาคำตอบที่กว้างและลึกหลายแง่มุมได้

การวิจัยและคุณภาพทางวิชาการสาขาวิชาทัศนศิลป์ ได้พบว่าปริมาณการวิจัยสาขาวิชาทัศนศิลป์ในแต่ละด้านคือ ผลงานวิจัยทางด้านศิลปะประเพณีนิยม ประวัติศาสตร์ศิลป์ ทัศนศิลป์ศึกษา ทัศนศิลป์ร่วมสมัย เมื่อพิจารณาคุณภาพทางวิชาการที่เป็นองค์ความรู้เป็นประการสำคัญแล้ว พบว่าบางเรื่องมีคุณภาพมาก บางเรื่องมีคุณภาพน้อยแตกต่างกันออกไป

การวิจัยสาขาวิชาทัศนศิลป์กับพัฒนารองทางทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยและสังคม ได้พบว่าสถานภาพการวิจัยสาขาวิชาทัศนศิลป์มีความสัมพันธ์กับพัฒนารองทางทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยและสังคม ในขณะที่กระแสสังคมเรียกร้องการวิจัยและพัฒนาเพื่อการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมีความพยายามที่จะก้าวไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการหรือการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยมากขึ้น

แนวโน้มในอนาคตสำหรับการวิจัยสาขาวิชาทัศนศิลป์ แนวโน้มในอนาคตสำหรับการวิจัยสาขาวิชาทัศนศิลป์ แม้จะมีแนวโน้มที่ดีขึ้นบนพื้นฐานการขยายสถาบันการศึกษาสาขาวิชาทัศนศิลป์และขยายการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา บนกระแสมหาวิทยาลัยวิจัยและกระแสการเรียกร้องของสังคม แต่ก็ยังไม่อาจพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็วและครอบคลุมทุกด้าน ซึ่งคงจะต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่งให้คลี่คลายความคิดใหม่ทางวิชาการและการวิจัยสาขาวิชาทัศนศิลป์ เติบโตขึ้นในมหาวิทยาลัยและสังคมไทยต่อไป

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

The Status of Visual Art Research in Thailand is a study about existing research into the visual arts. The beginning of visual arts studies, using a scientific methodology, began with the influence

of Western academic thought on Thai society since the period of King Rama III. Many parts of King Rama V's literary work "Klai Bann", thus reflect his studies and the critical analysis he made in visual arts during his visit to Europe. Another topical work is "The Story of Stupa" "Tamnan Phra Bhuddha Jehdee" by H.R.H. Prince Damrong Rajanubhab in 1926. This book was the first study of visual art which systematically categorised stupas and Buddha images in Thailand.

Following the establishment of a constitutional monarchy, there was published correspondences between H.S.H. Prince Narisaranuvatiwongse and H.R.H. Prince Damrong Rajanubhab, 1932-1943. This contained the most important historical and cultural events in this period. In 1954, M.C. Marasri Sukhumbandh Paribatra wrote a book about the history of Western art which is considered the first history of Western art in Thai language.

After The establishment of Silpakorn University in 1943, there were several scholars in the visual art studies. The dominant scholars were Silpa Bhirasri, M.C. Subhadradis Diskul, Prayura Uluchadha. Other academicians of the period included Prakit (Jitr) Buabusaya (Arts and Crafts School), Aree Soothipunt (Srinakharinwirot University). Since 1979 an another generation of visual art scholars played a crucial role in research and its application as fundamental theory in visual art. The total numbers of visual art research projects between 1979-1994 are two research projects in visual art education, 19 research projects in traditional art, two research projects in contemporary visual art, five

research projects in the history of art and no research projects in communication design. With reference to these 28 research projects, it can be concluded that the status of visual art research is as follows :

The quantity and quality of visual art research : There were twenty eight research projects between 1979-1994. This number is extremely low. It is believed that there is a relationship between quantity and quality while the number of research has increased the quality of choice will also increase. However, only existing quality research has been published and used as reference in visual art studies.

The content and development of visual art research : All researches have indicated the limitations of the content and of the development of visual art research which often depends on the number of additional researches available.

The methodology and the development of visual art research methodology : The research projects on traditional art are case studies in the methodology of field study. Research projects on history of art are historical documentary research, research projects on visual art education are historical documentary and survey research, and research projects on contemporary visual art are experimental and comparative cross-cultural research. These fields of visual art research can be expanded research methodology in many differing perspectives.

The research and visual art academic quality : The number of research projects in each field of visual arts relates to academic quality in each field.

Visual art research on the development in visual arts, university and society : There is a relationship between the status of visual art research and the development in visual arts, universities and society. Society is currently expressing the need for both research and social development. Therefore, universities are attempting to aim toward academic excellence and becoming research universities.

Future prospects for visual art research : Because of current trends in universities and society, visual art research seem to have a bright future. Nevertheless, it still depends on the enlargement of visual art institutes and visual art studies at the graduate level. It may take time for visual arts to establish itself firmly in the university and Thai society as we must wait for new and innovative ideas and research projects.